

Sabotør lejr ved Hvidemose 1944.

Fra Vinderup Avis 20. december 1978 med tilladelse af Jørgen Frederiksen og Vinderup Avis.

Da jeg sidst var på min årlige »Gamle Dreng« lejr på Bogensholm ved Æbeltoft vig, kom jeg atter ud for det mærkelige, at verdenen ikke er ret stor - eller også er Danmark meget lille.

Lejren er for gamle FDF-dreng fra Aarhus, og i min gruppe dukkede en ny, gammel bekendt op - nu pensioneret politimester Palle Høybye, Tørring. Hvordan vi kom ind på det, ved jeg ikke, men jeg fik et yderst interessant - og af gode grunde så godt som ukendt stykke egnshistorie med hjem: at nogle af dem, der vovede mest for Danmarks befrielse under tyskerbesættelsen, har brugt vor egn til at gå »under jorden«. Jeg vil lige oplyse, at Toldstrup var leder af sabotagen for hele Jylland. Men ellers gengives her den skriftlige beretning, som Palle Høybye har været så venlig at sende os:

Den 17. maj 1944 indfandt Gestapo sig på min bopæl i Horsens. Jeg opholdt mig heldigvis på et sted i nabolaget, fik underretning om besøget og forlod byen som jeg først gik den 16. maj 1945. Jeg fik faktisk aldrig opklaret, hvad Gestapo ville mig, men det var næppe behageligt.

Jeg tog ophold i Tulstrup præstegård i nærheden af Ry, og her blev jeg opsøgt af kaptajn Gudnitz, FDF Århus 3, som fra Toldstrup spurgte, om jeg kunne tænke mig at lede en »sommerlejr« for sabotører.

Jeg syntes, det lød meget tillokkende, og sagde ja.

Denne lejr blev etableret på Venø i FDF's sommerlejr. Til at begynde med var vi kun to, men efterhånden kom der flere, og til tider var vi en snes stykker. Vi var der til hen i mod juli. Så begyndte vi af forskellige grunde at føle os utrygge og flyttede til herregården Østergård i Salling, hvor vi lånte et fodermesterhus af grev Knuth.

Sidst i juli flyttede vi atter, og denne gang til Hvidemose. Det drejede sig om et lille hus, som havde været beboet af en gammel kone, der nu var død. Det var så blevet købt af en ostegrosserer fra Skive, kaldet Oste-Hansen, som agtede at bruge huset som jagthytte. Huset lå et par hundrede meter øst for stationen, umiddelbart nord for banen. Der var kun nogle små rum i det, men vi riggede nogle køjer op, og i det gode vejr var der ingen problemer med at huse »drene«. De fleste var fra Horsens, men der var også andre. Vi brugte dæknævne, så jeg kender faktisk ikke ret mange af de rigtige navne. Dog kendte jeg kriminalassistent A. J. Jørgensen, senere byleder i Ålborg, nu pensioneret oberst, boende Lemvigvej 67, Nr. Tranders, 9000 Ålborg, læge Ammundsen, nu boende i Singapore, og skrædder Gunnar Storgaard, boende klostret i Ålborg. På et eller andet tidspunkt fik vi også besøg af Harald

Sandbæk, som senere overtog ledelsen af foretagendet.

Vi levede forholdsvis fredeligt og opførte os nærmest som det, vi foregav at være: unge mennesker i sommerlejr. Af og til blev der så udkommanderet nogle til opgaver, eller andre arriverede.

Således som opgaven var blevet stillet mig, skulle det netop være et slags rekreationsophold for modstandsfolk, og jeg var derfor modstander af, at der blev øvet sabotage eller lignende i nærheden af lejrene.

På et vist tidspunkt blev der fra Toldstrups side rejst krav om, at der skulle øves egentlig partisanvirksomhed fra lejrens side. Jeg sagde, at det ville jeg ikke tage ansvaret for som leder, og så blev Jørgensen leder.

Ca. medio august forlod jeg lejren og begav mig til Vedersø, hvor jeg hos maleren Poul Rytter skulle betjene en såkaldt Heureka, et navigationsapparat, som kunne lede engelske flyvere på rette vej. Dermed ophørte min forbindelse med sabotørlejren.

Senere bakkede Jørgensen også ud af det, og pastor Sandbæk overtog ledelsen, og på Hadsten Højskole blev de allesammen overrumplet af tyskerne og taget til fange.

Som sagt, vi opførte os nærmest som unge i sommerlejr. Vi badede i Eggesø, vi tog på udflugt til Hjerl Hede og vadede over ved Snævringen. Da vi den aften vendte hjem til Hvidemose, lå der brev om, at kammeraten Henning Carlsen, som havde været med på Venø, var blevet skudt af tyskerne under jembanesabotage ved Skanderborg. Han var FDF'er fra Horsens 2, Andreas Nielsens patrulje.

Der blev foretaget en enkelt jernbanesabotage fra Hvidemose mod et godstog i nærheden af Skive. Noget senere blev David Jensen, også FDF'er, som også var med på Venø, skudt ved Horsens.

Vi havde ikke megen kontakt med lokale folk. Vi handlede hos købmanden, og vi snakkede noget med nogle ældre mennesker, som boede i et mindre hus på den anden side af banen, noget østen for Oste-Hansens hus.

Huset, vi boede i, havde stået ubeboet nogen tid, men den gamle kone havde åbenbart haft lopper, for pludselig vrimlede lopperne frem i legioner, da de lugtede det friske unge blod. Jeg vågnede en nat ved, at Jørgensen sprang ud af sengen, smed alt sit tøj, rystede sine tæpper og så lagde sig til at sove ude på græsplænen. Han havde loppetække.

En søndag var vi i kirke i Vinderup, husker jeg, og jeg tror også, at vi var inde i Sahl kirke.

Uddrag af et brev, sendt til revisor J. Frederiksen, Vinderup, fra pens. politimester Palle Høybye, Sæby.